

Каталог - 2018

**ХАРКІВСЬКИЙ
ОСІННІЙ МАРАФОН
ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А. С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ «ЛАДО»

*З нагоди 110-річного ювілею Л.І. Божович (1908-1981),
115-ї річниці з дня народження П.І. Зінченка (1903-1969)
та О.М. Леонтьєва (1903-1979)*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

27 жовтня 2018 року

Харків – 2018

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Кузнєцов Марат Амїрович, доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Панок Віталій Григорович, психологічних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи

Романовський Олександр Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету «ХПІ»

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол № 7 від 25.10.2018 року

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. 304 с.

ISBN 978-617-7645-34-3

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції «**ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорієнтації та просвітництва новітніх розробок у галузі психотехнологій, представлених на теренах України.

Перша частина збірника містить **Каталог психотехнологій** новітніх авторських розробок розвивальних, психокорекційних, діагностичних, тренінгових програм, методик, технік тощо, інформація про які подана у вигляді анотацій.

У другій частині розміщено тези доповідей, які містять результати науково-практичних розробок учасників конференції.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редколегії.

ISBN 978-617-7645-34-3

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2018
© Колектив авторів, 2018
© Сльчанінова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2018
© Фоменко К.І. (обкладинка), 2018

Диаб Набил Ценность собственной жизни у студентов как объект психологического исследования	157
Двіноць Д.С. Вплив релігійних установок на відношення до смерті у молоді	162
Дорожко І.І., Сосніхіна С.Є. Ціннісні настанови сучасної студентської сім'ї.....	166
Жукова Л.В. Основні напрямки психолого-педагогічного супроводу дітей з аутичними порушеннями.....	170
Задорожна І.С., Шукалова О.С. Прояв агресії у студентської молоді.....	172
Зайцева О.О. Теоретичне обґрунтування змістової моделі мотиваційних чинників метакогнітивної активності студентів та методи їх вивчення	174
Захаревич Н.В. Критичне мислення і креативність як важливі компетентності у навчанні старшокласників	177
Корж О.В. Особливості пошуку сенсу життя у людей середнього віку	179
Костикова О.В. Профессиональный имидж: аспекты конструктивной критики	183
Крамченкова В.О. Типологія ставлення до паління.....	184
Кузнєцов М.А., Шаповалова В.С. Прогнозування ступеня схильності студентів до страхів, пов'язаних з навчально-професійною діяльністю	185
Кузнєцова М.М. Оптимізм в системі предикторів психічної саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів	190
Кушнарєва Л.А. Особливості та наслідки переживання нещасливого кохання	195
Ладика В. В., Шукалова О.С. Роль репрезентативної системи сприйняття у процесі навчання студентів	196
Леженіна Л.М. Психологічні умови профілактики синдрому емоційного вигорання у майбутніх працівників слідчого апарату правоохоронних органів.....	198
Лесніченко Н.П. Психосоматика у фокусі історії.....	200
Лисенко Л.М. Значущість соціального інтелекту в професіях системи «людина – людина».....	204
Лисечко М.В. Структурно-процесуальна модель формування рольової компетентності у студентів	208
Литвин А.О. Здатність генерувати ідеї як властивість особистості	112
Лугова М.С. Особливості психосоматичної компетентності людей з алергічними реакціями та захворюваннями шкіри.....	214
Меднікова Г.І. Психологічні особливості хворих на нейродерміт	216
Місюра А.В. Психологічні особливості мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.....	218
Москаленко В.В., Цигічко К.Д. Арт-терапія як метод розвитку обдарованості дитини	219
Нестеренко М.О. Підходи до психологічної діагностики особистості	221
Нестеренко М.О., Ярещенко О.В. Психологічні складові структури особистості співробітника Національної поліції України	224
Нікітіна О. П., Обухова Н. О. Особливості розробки психотехнологій по активізації потенціалу особистості в контексті ауто-перцепції.....	227
Нікітіна О.П., Турчинова Ю.Р. Психологічні особливості стилів батьківського виховання в залежності від типу сім'ї (повна/неповна).....	227
Одокієнко О.Є., Жидко М.Є. Основні виклики у практиці психолога в сучасному технічному університеті (на прикладі досвіду психологічної служби, відділу навчально-виховної роботи Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»).....	229
Орлова В.А., Підчасов Є.В. Роль стилю сімейного виховання у формуванні	

що він приділяє виконанню діяльності та характері реагування на труднощі та невдачі.

З даного опису структури рольової компетентності та її складових можна зробити висновок, що вона являє собою складне когнітивно-афективно-поведінкове утворення, що свідчить про складність її розуміння. Задля розробки інтегративного підходу до вивчення процесу формування рольової компетентності студентів важливим є вирішення низки дослідницьких завдань, серед яких важливе місце посідає – аналіз емоційно-вольових чинників її формування.

Литвин А.О.

*Національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків*

ЗДАТНІСТЬ ГЕНЕРУВАТИ ІДЕЇ ЯК ВЛАСТИВІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Сучасна психологія має досить багатий запас знань, щодо особи людини. Наявна інформація, безумовно, піддається систематизації і класифікації, створено чимало концепцій, в рамках яких робляться спроби вивести загальні закони і закономірності генерування ідей.

Більшість концепцій розглядають тему творчої уяви у загальних аспектах, підкреслено вказуючи на таку необхідність. Проте такі підходи не розкривають суті впливу різних аспектів особистості на здатність генерувати ідеї у різних ситуаціях.

Знання про вплив особистих властивостей людини на генерування ідей стає гарним знаряддям не лише в областях, напряму пов'язаних з творчістю, але й розкриє специфіку креативу в усіх областях діяльності людини.

Об'єктом дослідження став процес впливу властивостей особистості на генерування ідей, а предметом – емоційний інтелект та п'ять факторів особистості (Big five) як чинники процесу генерування ідей.

Уява тісно пов'язана зі всіма сторонами життєдіяльності людини. Вона нерозривно пов'язане з пам'яттю, спирається на її процеси, переробляючи і перетворюючи те, що в ній зберігається. Уява, як і мислення, виникає в проблемній ситуації, тобто тоді, коли потрібно віднайти нове рішення. Однак саме характер проблемної ситуації визначає або діяльність мислення або роботу уяви. Уява працює на тому етапі пізнання, коли невизначеність проблемної ситуації досить велика.

Творча уява – це самостійне створення нових образів, які реалізуються в оригінальних продуктах діяльності. Будучи складною, вона здатна розкладається на складові частини, які ще називають факторами: інтелектуальний, афективний або емоційний і несвідомий, які ми розглянемо далі. Виділяють такі типи творчої уяви: пластична, розпливчаста, містична та наукова.

Зіставлення фактів з їх теоретичними трактуваннями дає підставу стверджувати, що жодна з висунутих гіпотез не в змозі пояснити всю

проблематику фантазії. Таким чином, створення адекватної теорії фантазії залежить від вибору базових фактів і від раціональної організації експериментальних досліджень, тобто від вирішення низки методологічних проблем.

Проаналізувавши теоретичні джерела ми виявили, що знання, в області генерування ідей, вказують на закономірності, що базуються на загальних механізмах роботи уяви, а дослідження впливу різних властивостей особистості на цей процес – усунена на другий план. Екстенсивне накопичення емпіричного матеріалу багато в чому відбувається за рахунок зростання методичної бази проблеми, що дозволяє оперативнo створювати екологічно валідний стимульний матеріал, використовувати новітні інформаційні та телекомунікаційні технології.

Для проведення експерименту нами були використані 2 групи методик. Перша спрямована на вивчення особливостей особистості (методика «Емоційний інтелект» Холла та П'ятифакторний опитувальник особистості, «Big five»), друга – є групою творчих методик, спрямованих на продуктивність творчої уяви (Креативний тест Медніка, тест Масселона та авторська методика, яка дає змогу оціни продуктивність уяви та здатність генерувати ідеї за різних стимулів).

Провівши емпіричні дослідження здатності генерування ідей як властивості особистості ми отримали такі висновки:

1. У дорослих екстраверсія є важливою у випадках генерування ідей, що потребують прямого зв'язку з зовнішнім середовищем, а інтроверсія у ситуаціях внутрішньої орієнтації творчої уяви. У молодих людей інтроверсія особистості при генеруванні ідей, за нашою думкою, має значення тоді, коли ситуація створює загальний афективний фон;

2. У молодих людей продуктивність творчої уяви вища за високого рівня прив'язаності, за виключенням ситуації зменшення впливу зорових стимулів. У дорослих, 2/3 результатів мають високі оцінки за відособленості особистості, а прив'язаність має більше значення у ситуаціях зменшення відсутності конкретних зорових стимулів та тоді коли продукувати стимули необхідно самостійно.

3. Імпульсивність позитивно впливає на продуктивність генерування ідей у молодому віці. У дорослих людей самоконтроль краще впливає на продуктивність, а імпульсивність – саме на креативність.

4. У молодому віці емоційна стабільність позитивно впливає на здатність генерувати ідеї. У дорослому віці емоційна стабільність позитивно впливає на генерування ідей у сфері соціальної взаємодії і негативно у випадках з нечіткими межами.;

5. У будь-якому віці експресивність позитивно впливає на здатність та продуктивність генерування ідей, лише у дорослих, у трактуванні соціальної ситуації кращі показники за високого рівню експресивності.

6. Низький рівень емоційної обізнаності краще впливає на

продуктивність творчої уяви як у молодих так і у дорослих.

7. Високий рівень управління своїми емоціями має незначний позитивний вплив на продуктивність у генеруванні ідей.

8. Високий рівень само мотивації, у дорослих, позитивно впливає на здатність генерувати ідеї у соціально обумовлених умовах і навпаки, пригнічує цю здатність, коли вищий рівень концентрації на внутрішніх аспектах.

9. Високий рівень емпатії позитивно впливає на здатність генерувати ідеї при використанні пластичного типу уяви, а у молодих людей, ще й у ситуації самостійного створення стимулів уяви.

10. Високий рівень уміння управляти емоціями інших, позитивно впливає на здатність генерувати ідеї у молодих людей, та негативно – у дорослих.

Лугова М.С.

*Національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОСОМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛЮДЕЙ З АЛЕРГІЧНИМИ РЕАКЦІЯМИ ТА ЗАХВОРЮВАННЯМИ ШКІРИ

Природа психосоматичних захворювань обумовлена вищою нервовою діяльністю людини, її характером, сприйняттям, світовідчуттям, ставленням до себе і до оточуючих. На думку багатьох фахівців-алергологів, психологів 80% випадків прояву алергії мають психологічні причини. Через незвичну реакцію на алерген наше тіло і свідомість намагаються сказати нам про свої проблеми. Про те, чого ми намагаємося не помічати в повсякденному житті. Алергія в даний час є одним з найбільш поширених захворювань, саме тому ця тема дуже актуальна. Для дослідження особливостей психосоматичної компетентності людей, що страждають на алергію та захворювання шкіри та людей у яких захворювання шкіри відсутні було застосовано методику незакінчених речень «Вербалізація тілесного Я» (Хомуленко Т.Б., 2015) із залученням 80 студентів ХНПУ ім. Г.С. Сковороди віком від 18 до 25 років. У структурі запропонованої методики представлені наступні ознаки психосоматичної компетентності: обізнаність, прийняття інтрацептивність, метафоричність, каузальність, діалогічність, суб'єктність, інтегративність.

Було встановлено, що загальний рівень вербалізації тілесного «я» набагато вищий у осіб, що страждають на алергію та захворювання шкіри. Негативна та позитивна валентність ставлення загалом більша у людей, що страждають на алергію та захворювання шкіри. Нейтральна валентність ставлення домінує у людей, в яких алергія та захворювання шкіри відсутня. Найнижчий рівень вербалізації тілесного «я» у людей, які не страждають на алергію та захворювання шкіри має метафоричність (2.55), а найвищий – обізнаність (4.1). Найбільшу позитивну валентність ставлення у людей, в